

SVERRER UTSETH

Hitra for turistene

Noen vil kanskje rynke på nesen når jeg påstår at Hitra vil få et stort innrykk av turister når sambandet med fastlandet er fullt utbygd. Men de som først har opplevd Hitra i sol og sommer vet jeg vil komme igjen. Her ute er det nemlig muligheter for å dyrke alle de gleder en gjerne forbinder med ferieliv. Vi har sjøen i umiddelbar nærhet. Her pilker vi torsk, drar hyse og morer oss med å dorge småsei når den boltrer seg og gjør kåte kast over havflata. Noen ganger kommer den i så store mengder at det ser ut som om sjøen består av bare sei. Det tar oftets ikke så lang tid å fylle bakskotten i åfjordsfæringen med denne lekke fisken, som har så vidunderlig, vitaminfylt lever. Og over oss svever måser, tjuvjo og terner, som også skal ha sin del av havets rikdom.

Eller vi kan være så heldige som jeg var for noen år siden. Da opplevde jeg på fjorden mellom Utset og Fjellvær et skuespill så mektig, som du bare kan oppleve det ute ved kysten. Ut fra Fillfjorden sto sildyngelstimene på vei over Kråkvågffjorden og videre inn Trondheimsfjorden. Det var så tjukt av den vesle silda på havflata, at vi kunne håve den inn i båten. Matnyttig var den ikke, så vi prøvde det bare for moro. Og i kjølvatnet til de store sildyngelstimene fulgte masser av torsk, hyse og sei, ja, det kokte formelig av storsei i sjøen. Nisene rullet i sjøen på sin eiendommelige måte, og storkvalen prustet og pustet og sendte stråler av vatn opp i lufta. Alle hadde de det samme mål: å ete mest mulig småsild på kortest mulig tid. Og småsilda på sin side gikk i et annet åte, som

sjøen var full av. Men måsen, den slukhalsen, var allerede overmett av all fråtsingen, og satt doven og dorsk på holmer og skjær, sammen med erkefienden, den rovgjerrige kystpiraten som heter tjuvjo. Fiskerne, som «hilte» etter storsei, var også besatt av urinstinkt, fangst- og jaktgleden, de ferierende kanskje ennå mer intens enn yrkesfiskerne. Degenererte byfolk trenger en slik avkobling for å bli virkelige mennesker igjen.

Men om vi blir lei av sjøen, fins det små og store vatn i rekke og rad utover den vidstrakte øya. Det er utrolig mange av dem, og i alle er

Øverst:

Ved Andersskogan i Kvenvær er det snauberg av granitt og gneis så langt øyet rekker. Og utafor bryter storhavet.

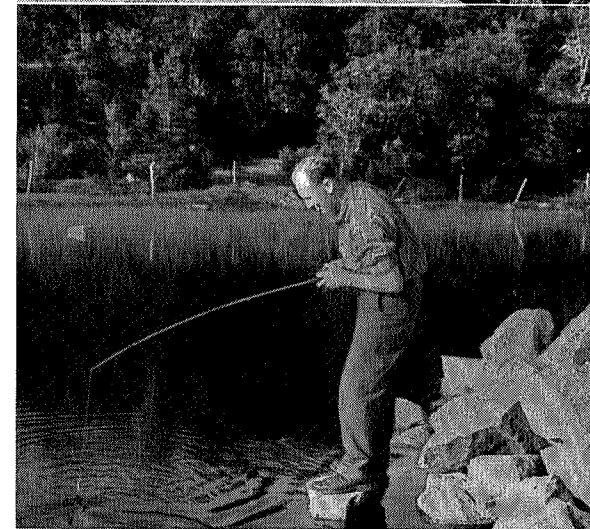
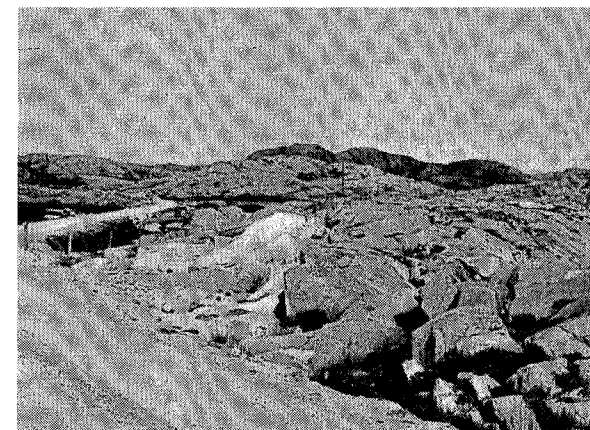
I midten:

Fløvatnet ved Laksåvik i Sandstad er en fiskerik idyll, bare noen få meter fra sjøen. Her frister Petter Johansen sjøauren.

Nederst:

Stuebygningen på Hestnes i Hitra står slik som omgangsskolelæreren Nils Jørgensen Håvik bygde den om lag 1830. Torvtakene, som den gang rådde grunnen alene, er i dag en sjeldenhet også på Hitra. Vi må innrømme at stua faller godt inn i landskapet. I bakgrunnen skimter vi Straumfjorden.

Foto: Sverre Utseth.

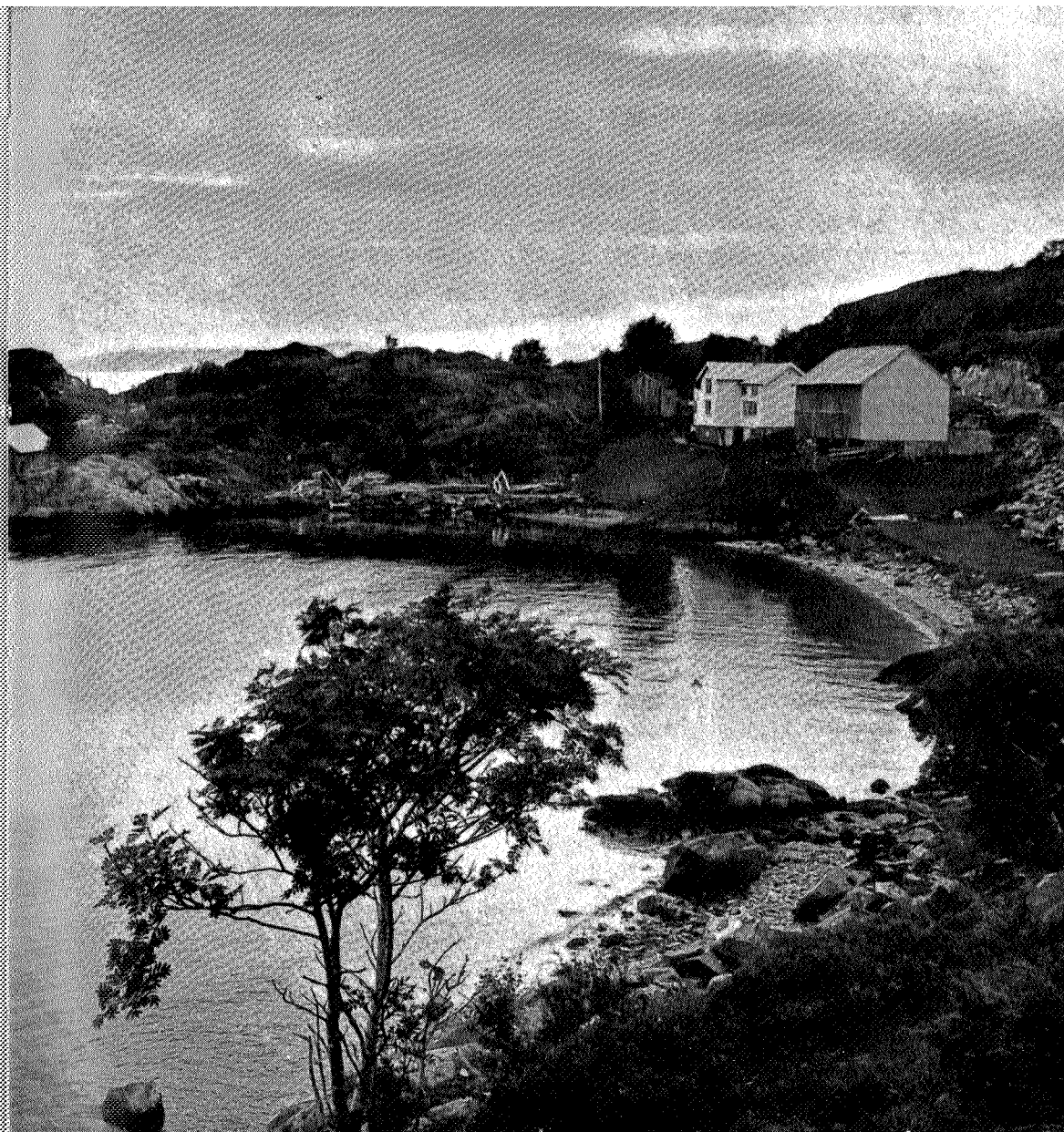

det masser av fisk. I de vatna som ligger lengst unna er bestanden for stor, så fisken blir små. Fiskekultur er ukjent her ute, og til overmål har herredstyrene i misforstått iver etter å verne fisken, også forbudt fiske med garn. Mange av vatna ligger bare fem til ti minutters gang fra hovedvei og bebyggelse. Her er auren stor og fin, og det skyldes nok at befolkningen ikke har tatt garnforbudet alt for alvorlig, til stor gagn for fiskebestanden.

Når jeg forteller at hovedveien fra Hestvika, langs Sør-Hitra til Forsnes og derfra vestover til Tømmervika i Kvenvær er over sju mil lang, da tar kanskje leserne til å forstå hvor stor Hitra egentlig er. Og drar vi rett over øya fra Hamn til Fillan, derfra til Melandsjø og Hestnes, så er også denne strekningen minst tre mil. Veien fra Hestvika til Kvenvær går gjennom terreng som veksler mellom snaue lyngheier, myrer, frodig åker og eng og fin furuskog, med røtene heilt ned i fjæresteinene, slik vi ser det mellom Hamn, Laksåvik og Forsnes. Og ingen andre steder på Hitra forener fjorden, skogen og ferskvatna seg i slik harmonisk sammenheng som i det eiendommelige parti ved Laksåvika. Turistene har også forlengst funnet fram hit. Kjente kunstmalere er blitt fengslet av stedet, og har festet en rekke vakre partier til lerretet. Ved Anderskogen i Kvenvær finner vi en variasjon som er av en annen art. Granitt og gneis så langt øyet rekker, snauslipt uten et grasstrå, knapt nok en fattig lyngblomst. Det nære naboskap med Atlanterhavet har nok satt sitt preg på dette egenartede stykke hitternatur.

Langs hovedveien ligger en rekke gode fiskevatn. Men det aller beste, og det største, er Laugen i Kvenvær. Utløpet ligger ikke lenger fra sjøen enn at storfloa går opp i vatnet. Brakkvatn er det alltid i Laugen, og når folk, som ikke veit det, raster her, vil de ikke forstå hvorfor kaffen har slik ekkel bismak. Her er auren stor og fin, sjøauren ikke minst. Jeg rastet ved Laugen et kvarters tid i fjor sommer sammen med noen kamerater. Den ene kastet etter auren, og på fem minutter hadde han en stor, feit sjøaure, raud og fin i fisken som en laks, og en annen fisk, minst like stor, men mørkere i skinn.

Men det stedet der vi finner størst idyll, er i Stiksdalen, på veien mellom Hamn og Fillfjorden. Ei grønn slette med friskt rinnende

I Ulværet i Fillan dominerer berg og stein med noen jordflekker i mellom. Men vakkert er stedet, og den nye ålmannvegen langs Fillfjorden gjør det lettere å leve.

Foto: Sverre Utseth.

vatn er en naturlig campingplass, langt mer innbydende enn noen av de leirplassene som blir stilt til publikums rådighet i Sør-Norge og Danmark. Og rammet inn av låge, skogkledde åser ligger det lune Stiksdalsvatnet. I vakre sommernetter kan vi nyte tilværelsen her med flue og stang, mens aure og rør vaker i vassflata. Da finner vi den ro og harmoni som menneskesinnet har så inderlig bruk for i vår oppjagde tid.

I Stiksdalen kan vi også treffe hjorten i store flokker. Men om vi ikke er så heldige, kan vi være temmelig sikre på å få se et enkelt eksemplar av arten, kanskje en stolt kronhjort, sprinteren som med spenstige hopp formelig flyr over myrer og åser, til den forsvinner i furuskogen. Eller vi kan bli overrasket av ei hjortekolle med kalven sin, som står og ser forundret på oss, mens vi koser oss med fiskestanga. Det tar litt tid før det plutselig går opp for dem at vi kan være farlige. I grunnen er hjorten nokså tam, og den kan herje fryktelig i åkrene. Men i jakttida er den aldri i tvil om at den tobeinte skapningen som vasser over myrer og forserer lyngheier med en stokk i handa, er et vesen den må ta seg i vare for.

De rikeste jaktvallene finner vi mellom Hamn, Balsnes og Straum. Men det er hjort over alt, der det er litt skog. Heilt fra 1870 har rike utlendinger leidd jaktvall her ute. De fleste var engelskmenn, og en av dem, Seton-Karr, skreiv ei bok om oppholdet sitt på Hamn for snart hundre år siden. I denne gir han mange interessante opplysninger om jakta og forholdet på Hitra, sett med hans syn. Da den første verdenskrig braut ut, forsvant utlendingene, og siden er de ikke kommet igjen. Men jaktinteresserte nordmenn leier de rikeste jaktvallene her ute, og de samme kommer igjen år etter år. Mange av grunneierne dyrker forresten sjøl jaktgleden. Hjortejakta er for hitterværingene det elgjakta er for folk i de traktene elgen holder til.

Når den nye hovedveien fra Sandstad til Fillfjorden blir ferdig i nær framtid, vil den åpne et herlig område for turfolk. Gjennom Gauklia og Næverlia snor den seg gjennom vidstrakte myrer og over skogkledde åser, langs Langvatnet, Gauklivatnet og Næverlivatnet, som alle er fiskerike. Jeg spår at det vil bli folksomt her,

ikke minst ved Næverlivatnet, som er det som ligger aller triveligst til. Her er det også et uutforsket felt for vitenskapsmenn. Leirmelene i vatnet, og først og fremst i bekkefarene, konserverer skjell fra den tida storparten av Hitra lå under havet. Jeg skal ikke gi meg til å gjette hvor mange tusen år det er siden, men skjellene er faktisk ennå helt friske å se til.

Hallarholet, i fjellet rett opp for Hestnes kvalstasjon, er ei stor hole inne i fjellet. Under en utgravning her for mange år siden ble det funnet buplass etter steinalderfolket, og i møddingen var det elgbein og beinrester av andre dyr som ikke fins på Hitra i dag. Vi veit at det har levd rødrev på Hitra, og namn som Børnevågen, Hivatnet og Hiberget tyder på at bamse bjørn også har hatt sitt tilhold her. I dag har øya fått andre rovdyr av fremmed hærkomst. Sølvreven har en tallrik vill stamme, som er med på å redusere sauebestanden for bøndene. Og villminken har tatt slik overhånd at den med tida vil hjelpe hitterværingene stort med å begrense fisken i vatna. Ja, den kvir seg ikke for å ta lange turer i fjorden heller, dersom den øyner en sjanse til mat.

Og når vi nå snakker om turister, hvorfor ikke også snakke om turistattraksjoner. Hallarholet, eller Hestneshulen som den ofte også blir kalt, vil bli en slik attraksjon, fornuftig utnyttet. Her levde nemlig steinalderfolket lenge før det var kommet folk til fastlandet. Det var her de var med på å forme den kulturen som er blitt kalt »fosnakulturen». Jeg sitter og tenker på hvordan våre frender danskene ville ha brukt et slikt fortidsminne i turistnæringens interesse!

Men «turistminded» er ikke hitterværingene blitt ennå. De tar imot tilreisende med glede, gjestfritt og uten tanke på profitt. Fiskevatna utover øya står til fri benyttelse for alle som vil fiske. Jeg tror faktisk ikke at det er noen bonde her ute som rekner et fiskevatn som en «herlighet» til sin eiendom. Det fins praktisk talt ikke et pensjonat på heile øya. Men når ferjesambandet med fastlandet blir fullt utbygd, slik at folk kan kjøre fra Trondheim, over Hitra til Smøla og Kristiansund, da vil det bli en reise så interessant og avvekslende at turiststrømmen er sikker. Og hitterværingene vil lære å forstå at turistnæringen er en inntekt som er verd å ta med.

Reisen rundt Hitra er avhengig av at veien fra Tømmervika i

Kvenvær, langs Straumfjorden til Straum, blir ferdigbygd, og at den idylliske Helgebostadøya — eller Helbustad som den heter her ute — blir knyttet til hovedveien med ei bru. Helgebostad har sin egen hjortestamme, og i mange år før første verdenskrig hadde en tysker jakthytte på øya.

Veien gjennom Straum Markabygd går i et terreng som for den saks skyld gjerne kunne være Østerdalen. Noen følelse av å være i et kystlandskap har vi i alle fall ikke når vi i skoglenne passerer vatn etter vatn fra Husvatnet i Straum til Hammerstad i Barmanfjord. Det er her et steds hitterværingene bør bygge sitt første turisthotell, og da bør det være et i toppklasse!

HENRY STRAND

Daglig liv på hytta

Har du tenkt over at Trondhjems Turistforening driver Trøndelags største hotell i sommermånedene og i påsken? Når en tar alle hyttene under ett er det ikke noe hotell som tilnærmevis har et slikt besøk som T.T.-hyttene i denne tiden. I sommer bodde jeg selv noen dager på «Villa Tipp», T.T.s aller minste hytte, kloss oppi Gjevilvasshytta. Så fikk jeg rikelig høve til å følge Gjevilvasshyttas dagsrytme fra dag til dag. Det var bare å gi seg over — i beundring. Sju kvinner og én mann sterk holdt hele maskineriet i gang, og hvilket maskineri! Klokka seks om morgenen duret vekkerklokka på vertinneloftet. Først ved midnattstid tørnet vertinna inn igjen. Nesten like lang arbeidsøkt var det for de fleste av betjeningen. Gjevilvasshytta er den T.T.-hytta som har størst belegg, og i sommer slo den alle rekorder. På en eneste uke hadde den 338 overnattinger, og folk fra alle kanter av verden kom dit for kortere eller lengere tid.

En «alminnelig by-kokk» og en vanlig hotelldirektør ville uten tvil ha kapitulert for det enorme arbeidspresset og de mange problemene som hver dag oppstår på ei slik hytte. På Gjevilvasshytta, som på de andre hyttene, serveres det daglig fire måltider. Maten må hentes over to mil unna, og en har bare melkruta å lite på som «visergutt». I sommer sto bakstekona Gunhild og bakte 12 svære brød i slengen. De gikk med på én dag. I det kolossale innrykket i påsken går det med 12—13 lange brød bare til frokost!